ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Վ.Վ.Հարությունյան /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 9

«11» ապրիլի 2024թ.

ԷԻԿ/բ-131, Քաղաքացիական իրավունք 4, ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ
Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 042101.00.6, Իրավագիտություն
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 042101.01.6, Իրավագիտություն
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ իրավագիտության բակալավր
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ հեռակա
/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ հեռակա 3-րդ կուրս, 2-րդ կիսամյակ

Դասախոս(ներ)՝ Հովհաննիսյան Արեն
/անուն, ազգանուն/

էլ. հասցե/ներ

Վանաձոր- 2024թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում 3
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները 3
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները 4
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները . . . .
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների . . . .
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը . . . .
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները . . . .
8. Դասավանդման մեթոդներ. . . . .
9. Ուսումնառության մեթոդները . . . .
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը . . . .
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ. . . . .
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ. . . . .
    12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ. . . . .
    12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ. . . . .
    12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ. . . . . .
    12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ . . . . . .
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում. . . . .
14. Գնահատում. . . . .
    14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում. . . . .
    14.2. Հարցաշար. . . . .
    14.3. Գնահատման չափանիշներ. . . . .
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ. . . . .

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. **Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում[1].**

«Քաղաքացիական իրավունք 4» դասընթացը կարևորվում է իրավագիտության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է 042101.01.6 կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. **Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.**

2.1. Դասընթացի նպատակն է.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողին ծանոթացնել քաղաքացիական իրավահարաբերությունների կարգավորման առանձնահատկություններին, դրանց մասնակցող սուբյեկտների իրավասուբյեկտությանը, իրավունքներին ու պարտականություններին, քաղաքացիական իրավունքի օբյեկտների կարգավիճակին, իրավունքների պաշտպանության եղանակներին ու կարգին

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- ուսանողների մոտ ձևավորել համապատասխան հմտություններ վերլուծելու նոր գիտելիքն ու այն համադրելու արդեն իսկ գոյություն ունեցողի հետ
- ուսանողների մոտ ձևավորելու վերլուծական մտածողություն
- ձևավորելու քննադատական մտածողություն, ստացած նոր գիտելիքը սինթեզելու կարողություն

3. **Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/.**

«Քաղաքացիական իրավունք 4» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը 042101.01.6 «Իրավագիտություն» մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող մասնագիտական առարկաներից:

4. **Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը[2] և /կամ կոմպետենցիաները.**

«Քաղաքացիական իրավունք 4» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

Գիտելիք

Գիտելիք և իմացություն

1) Հայաստանի և այլ երկրների պետության և իրավունքի պատմության վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք:

---

[1] Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

[2] http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

2) Իրավունքի հիմնական ճյուղերի (մասնավորապես՝ սահմանադրական իրավունքի, վարչական իրավունքի և վարչական դատավարության, քաղաքացիական իրավունքի և քաղաքացիական դատավարության, աշխատանքային իրավունքի, քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության, էկոլոգիական իրավունքի, միջազգային հանրային իրավունքի, դրանց սկզբունքների, ինստիտուտների, նորմերի ծագումնաբանության և էության, այդ ինստիտուտների և նորմերի օրենսդրական ամրագրման և կիրառման գործընթացի վերաբերյալ հիմնարար և համակարգված գիտելիք:

Հմտություն

Գիտելիքի և իմացության կիրառում

1) Կարող է կիրառել մասնագիտական գիտելիքներն առավել հաճախ հանդիպող իրավական խնդիրների լուծման համար:
2) Կարող է ինքնուրույն կազմել և մշակել իրավական փաստաթղթեր, տալ իրավաբանական եզրակացություններ, տրամադրել իրավաբանական խորհրդատվություն:
3) Կարող է բանակցություններ վարել, ներկայացնել ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց, պետության և համայնքի իրավունքներն ու օրինական շահերը:
4) Կարող է իրավունքի մեկնաբանման կանոնների կիրառմամբ պարզաբանել իրավական նորմերը և պայմանագրերը:
5) Կարող է օրինական մեթոդներով որոնել և գտնել վերաբերելի դատական և իրավական այլ ակտեր կամ այլ տեղեկություններ, օգտագործել դրանք մասնագիտական ոլորտում խնդրի լուծման համար, ինչպես նաև՝ հետևել իրավական ակտերի փոփոխություններին:
6) Կարող է վերհանել իրավական խնդիրը, տարբերակել գործի լուծման համար էական փաստերը, որոշել կիրառելի իրավական նորմը և կիրառել փաստերի նկատմամբ, եզրահանգում անել գործի լուծման վերաբերյալ:

Հաղորդակցման, ՏՀՏ և տվյալների հետ աշխատելու կարողություններ

1) Կարող է մասնագիտական և ոչ մասնագիտական հանրությանը ներկայացնել, բացատրել, ինչպես նաև՝ ստանալ իրավագիտության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, փաստարկներ, խնդիրներ և լուծումներ:
2) Կարող է իր գործունեության ընթացքում կիրառել ՏՀՏ-ներ և այլ մասնագիտական գործիքներ՝ իրավական խնդիրների լուծումն ապահովելու համար:
3) Կարող է հավաքել, մշակել և մեկնաբանել իրավական հիմնախնդիրներին վերաբերող քանակական և որակական տվյալներ՝ հիմնավորված դատողություններ անելու համար:
4) Կարող է հետևել մասնագիտական բարեվարքության (էթիկայի) կանոններին՝ պատասխանատվությամբ իրականացնելով իր մասնագիտական գործառույթները:

Ընդհանրական իմացական կարողություններ (ներառյալ դատողություններ անելը)

1) Կարող է դրսևորել քննական և փաստարկված վերլուծական մոտեցում՝ իրավական խնդիրները բացահայտելու և դրանց լուծման ուղիները մշակելու համար:
2) Կարող է մասնագիտական խնդիրները բացահայտելիս և լուծումներ առաջադրելիս ցուցաբերել նախաձեռնողականություն և ստեղծագործական մոտեցում

Կարողունակություն

Ինքնուրույնություն և պատասխանատվություն (ներառյալ սովորելու կարողությունները)

1) Ունակ է՝ պարբերաբար ուսումնասիրելու օրենսդրությունը և իրավակիրառ պրակտիկան, մասնագիտական գրականությունը և ինտեգրվելու հարափոփոխ բազմամշակութային աշխատանքային միջավայրին:
2) Ունակ է՝ անձնական օրինակով նպաստելու իրավական պետության և քաղաքացիական հասարակության կայացմանը, ազգային և համամարդկային արժեքների տարածմանը:

3) Տիրապետում է բավարար գիտելիքների և կարողությունների՝ բարձրագույն կրթության երկրորդ մակարդակում իրավագիտության բնագավառում ուսումը շարունակելու համար:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

<u>Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ</u>

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

<u>ԳԿ1</u> վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,
<u>ԳԿ4</u> մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,
<u>ԳԿ9</u> խնդիրների լուծում,
<u>ԳԿ10</u> որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

<u>ՀԳԿ1</u> գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
<u>ՀԳԿ2</u> հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,
<u>ՀԳԿ3</u> սովորելու ունակություն,
<u>ՀԳԿ8</u> ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

<u>Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)</u>

<u>ԱԿ2</u> հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
<u>ԱԿ4</u> ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,
<u>ԱԿ6</u> կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,
<u>ԱԿ11</u> տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,
<u>ԱԿ14</u> տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

***5.* Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների[3].**

«Քաղաքացիական իրավունք 4» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել իրավագիտական մասնագիտական գործունեության ընթացքում, մագիստրատուրայում, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և իրավագիտության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

***6.* Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը**

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ

[3] Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)		**4 կրեդիտ/120 ժամ**

Աշխատանքի տեսակը	**ժամաքանակ**	**ժամաքանակ**
Դասախոսություն		8
Գործնական աշխատանք		
Սեմինար պարապմունք		8
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք		104
Ընդամենը		120
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)		ստուգարք

7. **Ուսումնական աշխատանքների տեսակները**[4] .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր

[4] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:
Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակությանհարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդոլոգիան:
Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրակացություն
- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:
Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են[5]՝
    - **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
    - **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
    - **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
    - **Կլոր սեղան –** ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
    - **Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
    - **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:

[5] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

- <u>Հարցի նախապատրաստման մոդել</u> –կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- **<u>Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում</u>** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- <u>Աշխատանքային տետր</u> – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- <u>Զեկույց</u> – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- <u>Հարցազրույց</u> – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներններն են՝**[6] հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր.

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**[7]՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում.

[6] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:
[7] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների[8].

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Փոխառություններ	2	2			
	Վարկային եվ հաշվարկային պարտավորություններ					
	Ապահովագրություն					
2.	Գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագիր	2	2			
	Համալիր ձեռնարկատիրական գործունեության թույլտվության պայմանագիր (ֆրանչայզինգ)					
	Համատեղ գործունեության պայմանագիր					
3.	Խաղեր եվ գրազ անցկացնելու պայմանագրեր	2	2			
	Միակողմանի գործողություններից ծագող պարտավորություններ					
	Վնաս պատճառելու հետեվանքով ծագած պարտավորություններ					
4.	Անհիմն հարստացման հետեվանքով ծագած պարտավորություններ	2	2			
	Մտավոր սեփականություն					
	Ժառանգման իրավունք					
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		8	8			

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

[8] Նման է օրացուցային պլանին

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրք: «Տրանսպորտի մասին»ՀՀօրենք	03.02.1998
2.	«Ավտոմոբիլային տրասպորտի մասին» ՀՀօրենք (05.12.2006): «Երկաթուղային տրանսպորտի մասին» ՀՀօրենք (28.11.2007): «Միջազգային օդային փոխադրումների նվերաբերող որոշ կանոնների միասնականացման մասին» 1929 թվականի հոկտեմբերի 12-ի Վարշավայում կնքված կոնվենցիան:	
3.	«Ուղևորների և ուղեբեռի միջազգային ավտոմոբիլային փոխադրումների մասին» 1997 թվականի հոկտեմբերի 9-ինԲիշքեկում ստորագրված կոնվենցիան:	
4.	«Միջազգային ավտոմոբիլային բեռնափոխադրումների բնագավառում ԱՊՀ մասնակից- պետությունների համագործակցության մասին» 2003 թվականի սեպտեմբերի 18- ին Յալթա քաղաքում ստորագրված համաձայնագիրը (կից առարկությամբ):	
5.	«Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական իրավունք, երկրորդ մաս, Տ.Կ. Բարսեղյանի ևԳ.Հ. Ղարախանյանի խմբ., Եր., ԵՊՀ հրատ., 2008: Հայկյանց Ա.Մ. Միջազգային մասնավոր իրավունք. Դասագիրք. Եր. ԵՊՀ հրատ, 2013:	
6.	«Դրամարկղային գործունեության մասին» ՀՀ օրենք	26.12.2002
7.	«Արժութային կարգավորման և արժութային վերահսկողության մասին» ՀՀ օրենք	24.11.2004
8.	«ՀՀ կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենք	30.06.1996
9.	«Բանկերի և բանկային գործունեության մասին» ՀՀ օրենք	30.06.1996
10.	«Վարկային կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենք	29.05.2002
11.	«Պետական տուրքի մասին» ՀՀօրենք (27.12.1997, հետագայում արված փոփոխություններով ու լրացումներով): «Նոտարիատի մասին»ՀՀ օրենք	04.12.2001
12.	Ղարախանյան Գ.Հ., Ժառանգման իրավունք, ուսումնական ձեռնարկ	Եր., 2000թ
13.	Ղարախանյան Գ.Հ., Ժառանգումն ըստ կտակի ու ըստ օրենքի	Ե. 2001
14.	Ղարախանյան Գ.Հ.«Ժառանգման իրավունքի տեղը ՀՀ քաղաքացիական օրենսդրության համակարգում (դասախոսություն)	Եր., 1999թ
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга четвертая: Договоры о перевозке, буксировке, транспортной экспедиции и иных услуг в сфере транспорта.	М., 2004.
2.	Витрянский В.В. Перевозка. Транспортная экспедиция. В кн.: Гражданский кодекс Российской Федерации: текст, комментарии, алфавитно-предметный указатель. Под ред. О.М. Козырь, А.Л. Маковского, С.А. Хохлова.	М., 1996.
3.	Гражданское право. Учебник. Под ред. А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. Т. 2.	М., 1997.
4.	Гражданское право. Учебник. Под ред. Е.А. Суханова. Том II, полутом 2.	М., 2000.

5.	Калпин А.Г. Основные условия фрахтования судна и практика их применения.	М., 1984.
6.	Комментарий к Гражданскому Кодексу Российской Федерации: части второй (постатейный). Отв. ред. О.Н. Садиков.	М., 1997
7.	Комментарий к Гражданскому Кодексу Российской Федерации: часть вторая (постатейный), под ред. А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого, м. 2005г. Егиазаров В.А. Транспортное право.	М., 1999.
8.	Хаснутдинов А.И. Вспомогательные договоры на транспорте.	Иркутск, 1994.
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.		
2.		

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1 Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն[9]
1.	**Փոխադրումներ**	1. Տրանսպորտի նշանակությունը տնտեսության համար: Տրանսպորտային պարտավորությունները և նրանց իրավական կարգավորումը: 2. Բեռների փոխադրման պարտավորություններ: Բեռների փոխադրման պայմանագիրը և նրա կնքումը: 3. Բեռների փոխադրման պայմանագրի առանձին տեսակների առանձնահատկությունները (երկաթուղային փոխադրումներ, օդային փոխադրումներ, ավտոմոբիլային փոխադրումներ, ծովային փոխադրումներ): 4. Գույքային պատասխանատվությունը փոխադրման պարտավորություններում: Գույքային պատասխանատվության տեսակները: Ուղևորի և ուղեբեռան փոխադրման պայմանագիրը: 5. Տրանսպորտային առաքման պայմանագրի հասկացությունը, տարրերը, կողմերի իրավունքները, պարտականությունները, պատասխանատվությունը:	2	ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8
	Վարկային եվ հաշվարկային պարտավորություններ	1. Վարկային և հաշվարկային պարտավորությունների հասկացությունը: Վարկավորման և հաշվարկների մասին օրենսդրությունը: 2. Փոխառության պայմանագրի հասկացությունը, տարրերը: Պայմանագրի բովանդակությունը: 3.Վարկային պայմանագիր հասկացությունը և տարրերը: Ապրանքային և		ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8

[9] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		առևտրային վարկ: 4.Դրամական պահանջի զիջման դիմաց ֆինանսավորման պայմանագիր (ֆակտորինգ): 5.Բանկային ավանդի պայմանագրի հասկացությունը, տարրերը: Բանկի պարտականությունները և պատասխանատվությունը: 6. Բանկային հաշվի պայմանագիր հասկացությունը և տարրերը: 7. Հաշվարկների ընդհանուր բնութագիրը, հաշվարկների ձևերը: Կանխիկ և անկանխիկ հաշվարկներ: Վճարման հանձնարարականներով հաշվարկներ: Հաշվարկներ ակրեդիտիվով: Ինկասոհաշվարկներ: Չեկով հաշվարկներ: Հաշվարկների այլ ձևեր:		
	Ապահովագրություն	1. Ապահովագրության դերն ու նշանակությունը: 2.Ապահովագրական իրավունքի հիմնական հասկացությունները: Ապահովագրական ռիսկ: Ապահովագրական դեպք: Ապահովագրական շահ: Ապահովագրական գումար: Ապահովագրական վճար: Ապահովագրական մուծում: 3.Ապահովագրության պայմանագիր հասկացությունը, տարրերը, պայմանագրի գործողությունը: 4.Ապահովագրության տեսակները և ձևերը:	2	ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8
	Գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագիր	1.Գույքի հավատարմագրային կառավարման հասկացությունը: Գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի հասկացությունը, սահմանազատումը մյուս պայմանագրերից: 2.Գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի կողմերը, օբյեկտը, ձևը, էական պայմանները: 3.Գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի բովանդակությունը: Հավատարմագրային կառավարչի իրավունքներն ու պարտականությունները: Հավատարմագրային կառավարչի պատասխանատվությունը: 4.Գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի դադարումը:		ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8
	Համալիր ձեռնարկատիրական գործունեության թույլտվության պայմանագիր (ֆրանչայզինգ)	1. Համալիր ձեռնարկատիրական գործունեության թույլտվության պայմանագրի հասկացությունը և տարբերությունը մյուս պայմանագրերից: 2. Պայմանագրի ձևը և գրանցումը, պայմանագրի տարրերը: 3.Պայմանագրի կողմերի իրավունքներն ու պարտականությունները: 4.Պայմանագրի դադարումը, դադարման հետևանքները:		ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8

	Համատեղ գործունեության պայմանագիր	1.Համատեղ գործունեության պայմանագիր հասկացությունը, պայմանագրի տարրերը: Կիրառման բնագավառը: 2.Համատեղ գործունեության պայմանագրի մասնակիցների ընդհանուր գույքի իրավական ռեժիմը: Մասնակիցների կողմից ընդհանուր գործերը վարելը: 3.Համատեղ գործունեության պայմանագրի մասնակիցների իրավունքները, պարտականությունները, պատասխանատվությունը ընդհանուր պարտավորությունների համար: 4.Համատեղ գործունեության պայմանագրի դադարումը: Պայմանագրի լուծումը կողմերի պահանջով:		ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8
2.	**Խաղեր եվ գրազ անցկացնելու պայմանագրեր**	1.Խաղեր և գրազ անցկացնելու պայմանագրի ընդհանուր բնութագիրը: 2.Խաղեր և գրազ անցկացնելու պայմանագրի տարրերը՝ մասնակիցները, առարկան, ձևը, բովանդակությունը:	2	ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8
	Միակողմանի գործողություններից ծագող պարտավորություններ	1.Միակողմանի գործողություններից ծագող պարտավորությունների հասկացությունը և տեսակները: 2.Պարգև վճարելու հրապարակային խոստումը: Պարգև վճարելու հրապարակային խոստումը վերացնելը: 3.Հրապարակային մրցույթ կազմակերպելը: Մրցույթի պայմանները, դրանք փոփոխելը և վերացնելը: Պարգև վճարելու մասին որոշումը: 4.Առանց հանձնարարության, ի շահ ուրիշի գործողությունների պայմանները: Կատարված գործողություններին հավանություն տալը: Այդ գործողությունների համար վարձատրությունը:		ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8
	Վնաս պատճառելու հետեվանքով ծագած պարտավորություններ	1.Արտապայմանագրային պարտավորությունների հասկացությունը, նրանց տեսակները: Վնաս պատճառելու հետևանքով ծագող պարտավորությունների հասկացությունը: 2.Վնասի հատուցման համարպատասխանատվության ընդհանուր հիմքերը: Վնասը որպես պատասխանատվության հիմնականպայման: Վնասը ոչ իրավաչափ գործողությամբ պատճառելը: Պատճառական կապը: Վնասը պատճառողի մեղքը: 3.Իրավաբանական անձի կամ քաղաքացու պատասխանատվությունն իր աշխատողի պատճառած վնասի համար: 4.Պատասխանատվությունը պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների և դրանց պաշտոնատար անձանց պատճառած վնասի համար: 5.Պատասխանատվությունը հետաքննության, նախաքննության մարմինների, դատախազության		ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8

		և դատարանի ապօրինի գործողություններով պատճառված վնասի համար: 6.Պատասխանատվությունը մինչև տասնչորս տարեկան անչափահասների պատճառած վնասի համար: Պատասխանատվությունը տասնչորսից մինչև տասնութ տարեկան անչափահասների պատճառած վնասիհամար: 7.Պատասխանատվությունը անգործունակ ճանաչված քաղաքացու պատճառած վնասի համար: Պատասխանատվությունը սահմանափակ գործունակ քաղաքացու պատճառած վնասի համար: 8.Պատասխանատվությունը շրջապատի համար առավել վտանգ ստեղծող գործունեությամբ պատճառած վնասի համար: 9.Պատասխանատվությունը համատեղ պատճառած վնասի համար: 10.Վնասը հատուցած անձանց հետադարձ պահանջի (ռեգրեսի) իրավունքը: 11.Տուժողի մեղքը ևվնաս պատճառած անձի գույքային դրությունը հաշվի առնելը: 12.Քաղաքացու կյանքին կամ առողջությանը պատճառված վնասը հատուցելը: Չափահաս տարիքի չհասած անձի առողջությանը պատճառված վնասը հատուցելը: Կերակրողի մահվան հետևանքով անձանց կրած վնասի հատուցումը: 13.Ապրանքների, աշխատանքների կամ ծառայությունների թերությունների հետևանքով պատճառված վնասի հատուցումը:		
	Անհիմն հարստացման հետեվանքով ծագած պարտավորություններ	1. Անհիմն հարստացման հետևանքով ծագած պարտավորության հասկացությունը և բովանդակությունը: 2. Անհիմն հարստացումը բնեղենով վերադարձնելը: Վերադարձման ենթակա գույքի վրա կատարված ծախսերը հատուցելը: 3. Չվերադարձվող անհիմն հարստացումը:	2	ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8
	Մտավոր սեփականություն	1.Ստեղծագործական գործունեության հասկացությունը: Ստեղծագործական գործունեության արդյունքը որպես իրավական կարգավորման օբյեկտ: 2.Մտավոր սեփականության հասկացությունը: Մտավոր սեփականության օբյեկտները: Այդ օբյեկտների նկատմամբ բացառիկ իրավունքների պաշտպանության եղանակները: 3.Լիցենզային պայմանագրեր: Հասկացությունը, տեսակները: 4.Հեղինակային իրավունք հասկացությունը: Հեղինակային իրավունքի օբյեկտները և նրանց տեսակները: 5.Հեղինակային իրավունքի ծագումը: Համահեղինակություն:		ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8

		6.Հեղինակի անձնական իրավունքները: Ստեղծագործության անձեռնմխելիության իրավունքը: Ստեղծագործությունը հրապարակելու իրավունքը: Ստեղծագործությունը օգտագործելու հեղինակի իրավունքը: Հեղինակի իրավունքի գործողությունը: 7.Հեղինակի գույքային իրավունքները: 8.Հեղինակային պայմանագրեր: Հեղինակային պայմանագրերի պայմանները, ձևը, բովանդակությունը: 9.Հեղինակային հարակից իրավունքներ: 10.Գյուտի, օգտակար մոդելի, արդյունաբերական նմուշի նկատմամբ իրավունքը: Արտոնագիր: Նրա անհրաժեշտ վավերապայմանները, ստանալու կարգը, գործողության ժամկետը: 11.Բույսերի նոր սորտերի և կենդանիների նոր ցեղերի նկատմամբ իրավունքներ: 12.Ինտեգրալ միկրոսխեմաների տոպոլոգիաների նկատմամբ իրավունքը: 13.Չբացահայտված տեղեկատվությունն ապօրինի օգտագործումից պահպանելու իրավունքը: 14.Քաղաքացիական շրջանառության մասնակիցների, ապրանքների և ծառայությունների անհատականացման միջոցները (ֆիրմային անվանումը, ապրանքային նշանը, ապրանքի ծագման տեղանունը):		
	Ժառանգման իրավունք	1.Ժառանգման հասկացությունը և նշանակությունը: Հայաստանի ժառանգման իրավունքի զարգացումը: 2.Ժառանգության հիմքերը: Կտակը և օրենքը որպես ժառանգման հիմքեր: Ժառանգության բացումը: Ժառանգության բացման ժամանակը և ժառանգության բացման վայրը: Ժառանգության զանգվածը: Ժառանգներ: Անարժան ժառանգներ: 3.Ժառանգումն ըստ կտակի: Կտակի հասկացությունը: Կտակի ձևը: Պայմանով կտակ: Փակ կտակ: Կտակի բովանդակությունը: Ժառանգության պարտադիր բաժնի իրավունքը: Կտակը կատարելը: Կտակն անվավեր ճանաչելը: 4.Ժառանգումն ըստ օրենքի: Ըստ օրենքի ժառանգների շրջանակը: Ժառանգումը ներկայացման իրավունքով: Ժառանգների բաժինը՝ժառանգական զանգվածում: Անժառանգ գույքի տնօրինումը: 5.Ժառանգությունն ընդունելու կարգն ու եղանակները: 6.Ժառանգությունից հրաժարվելը: Ժառանգությունից հրաժարվելու հետևանքները: 7.Ժառանգական գույքի բաժանումը: 8.Ժառանգության պահպանման և կառավարման կարգն ու		ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8

		միջոցները: 9.Ժառանգության հետ կապված ծախսերը հատուցելը: 10.Ժառանգությունը ձևակերպելը: Ժառանգության իրավունքի վկայագիրը: 11.Գույքի առանձին տեսակների ժառանգման առանձնահատկությունները: Ընդհանուր սեփականություն համարվող գույք: Ընկերություններում, ընկերակցություններում, կոոպերատիվներում ներդրված միջոցներ: Աշխատավարձ, կենսաթոշակ, նպաստ: Հուշանշաններ, այլ նշանների հավաքածուներ: Առանձին օբյեկտների ու արժեքների ժառանգմանան թույլատրելիությունը:		

12.2 Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքան ակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[10]
1.	**Փոխադրումներ**	1. Տրանսպորտի նշանակությունը տնտեսության համար: Տրանսպորտային պարտավորությունները և նրանց իրավական կարգավորումը: 2. Բեռների փոխադրման պարտավորություններ: Բեռների փոխադրման պայմանագիրը և նրա կնքումը: 3. Բեռների փոխադրման պայմանագրի առանձին տեսակների առանձնահատկությունները (երկաթուղային փոխադրումներ, օդային փոխադրումներ, ավտոմոբիլային փոխադրումներ, ծովային փոխադրումներ): 4. Գույքային պատասխանատվությունը փոխադրման պարտավորություններում: Գույքային պատասխանատվության տեսակները: Ուղևորի և ուղեբեռան փոխադրման պայմանագիրը: 5. Տրանսպորտային առաքման պայմանագրի հասկացությունը, տարրերը, կողմերի իրավունքները, պարտականությունները, պատասխանատվությունը:	2		ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8

[10] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

	Վարկային եվ հաշվարկային պարտավորություններ	1. Վարկային և հաշվարկային պարտավորությունների հասկացությունը: Վարկավորման և հաշվարկների մասին օրենսդրությունը: 2. Փոխառության պայմանագրի հասկացությունը, տարրերը: Պայմանագրի բովանդակությունը: 3.Վարկային պայմանագիր հասկացությունը և տարրերը: Ապրանքային և առևտրային վարկ: 4.Դրամական պահանջի զիջման դիմաց ֆինանսավորման պայմանագիր (ֆակտորինգ): 5.Բանկային ավանդի պայմանագրի հասկացությունը, տարրերը: Բանկի պարտականությունները և պատասխանատվությունը: 6. Բանկային հաշվի պայմանագիր հասկացությունը և տարրերը: 7. Հաշվարկների ընդհանուր բնութագիրը, հաշվարկների ձևերը: Կանխիկ և անկանխիկ հաշվարկներ: Վճարման հանձնարարականներով հաշվարկներ: Հաշվարկներ ակրեդիտիվով: Ինկասոհաշվարկներ: Չեկով հաշվարկներ: Հաշվարկների այլ ձևեր:			ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8
	Ապահովագրություն	1. Ապահովագրության դերն ու նշանակությունը: 2.Ապահովագրական իրավունքի հիմնական հասկացությունները: Ապահովագրական ռիսկ: Ապահովագրական դեպք: Ապահովագրական շահ: Ապահովագրական գումար: Ապահովագրական վճար: Ապահովագրական մուծում: 3.Ապահովագրության պայմանագիր հասկացությունը, տարրերը, պայմանագրի գործողությունը: 4.Ապահովագրության տեսակները և ձևերը:			ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8
2.	**Գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագիր**	1.Գույքի հավատարմագրային կառավարման հասկացությունը: Գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի հասկացությունը, սահմանազատումը մյուս պայմանագրերից: 2.Գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի կողմերը, օբյեկտը, ձևը, էական պայմանները: 3.Գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի բովանդակությունը: Հավատարմագրային կառավարչի իրավունքներն ու պարտականությունները: Հավատարմագրային կառավարչի պատասխանատվությունը: 4.Գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի	2		ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8

		ղաղարումը:			
	Համալիր ձեռնարկատիրական գործունեության թույլտվության պայմանագիր (ֆրանչայզինգ)	1. Համալիր ձեռնարկատիրական գործունեության թույլտվության պայմանագրի հասկացությունը և տարբերությունը մյուս պայմանագրերից: 2. Պայմանագրի ձևը և գրանցումը, պայմանագրի տարրերը: 3.Պայմանագրի կողմերի իրավունքներն ու պարտականությունները: 4.Պայմանագրի ղաղարումը, ղաղարման հետևանքները:			ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8
	Համատեղ գործունեության պայմանագիր	1.Համատեղ գործունեության պայմանագիր հասկացությունը, պայմանագրի տարրերը: Կիրառման բնագավառը: 2.Համատեղ գործունեության պայմանագրի մասնակիցների ընդհանուր գույքի իրավական ռեժիմը: Մասնակիցների կողմից ընդհանուր գործերը վարելը: 3.Համատեղ գործունեության պայմանագրի մասնակիցների իրավունքները, պարտականությունները, պատասխանատվությունը ընդհանուր պարտավորությունների համար: 4.Համատեղ գործունեության պայմանագրի ղաղարումը: Պայմանագրի լուծումը կողմերի պահանջով:			ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8
3.	**Խաղեր եվ գրազ անցկացնելու պայմանագրեր**	1.Խաղեր և գրազ անցկացնելու պայմանագրի ընդհանուր բնութագիրը: 2.Խաղեր և գրազ անցկացնելու պայմանագրի տարրերը՝մասնակիցները, առարկան, ձևը, բովանդակությունը:	2		ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8
	Միակողմանի գործողություններից ծագող պարտավորություններ	1.Միակողմանի գործողություններից ծագող պարտավորությունների հասկացությունը և տեսակները: 2.Պարգև վճարելու հրապարակային խոստումը: Պարգև վճարելու հրապարակային խոստումը վերացնելը: 3.Հրապարակային մրցույթ կազմակերպելը: Մրցույթի պայմանները, դրանք փոփոխելը և վերացնելը: Պարգև վճարելու մասին որոշումը: 4.Առանց հանձնարարության, ի շահ ուրիշի գործողությունների պայմանները: Կատարված գործողություններին հավանություն տալը: Այդ գործողությունների համար վարձատրությունը:			ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8
	Վնաս պատճառելու հետեվանքով ծագած պարտավորություններ	1.Արտապայմանագրային պարտավորությունների հասկացությունը, նրանց տեսակները: Վնաս պատճառելու հետևանքով ծագող պարտավորությունների հասկացությունը: 2.Վնասի հատուցման համարպատասխանատվության			ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8

		ընդհանուր հիմքերը: Վնասը որպես պատասխանատվության հիմնականպայման: Վնասը ոչ իրավաչափ գործողությամբ պատճառելը: Պատճառական կապը: Վնասը պատճառողի մեղքը: 3.Իրավաբանական անձի կամ քաղաքացու պատասխանատվությունն իր աշխատողի պատճառած վնասի համար: 4.Պատասխանատվությունը պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների և դրանց պաշտոնատար անձանց պատճառած վնասի համար: 5.Պատասխանատվությունը հետաքննության, նախաքննության մարմինների, դատախազության և դատարանի ապօրինի գործողություններով պատճառված վնասի համար: 6.Պատասխանատվությունը մինչև տասնչորս տարեկան անչափահասների պատճառած վնասի համար: Պատասխանատվությունը տասնչորսից մինչև տասնութ տարեկան անչափահասների պատճառած վնասիհամար: 7.Պատասխանատվությունը անգործունակ ճանաչված քաղաքացու պատճառած վնասի համար: Պատասխանատվությունը սահմանափակ գործունակ քաղաքացու պատճառած վնասի համար: 8.Պատասխանատվությունը շրջապատի համար առավել վտանգ ստեղծող գործունեությամբ պատճառած վնասի համար: 9.Պատասխանատվությունը համատեղ պատճառած վնասի համար: 10.Վնասը հատուցած անձանց հետադարձ պահանջի (ռեգրեսի) իրավունքը: 11.Տուժողի մեղքը նվնաս պատճառած անձի գույքային դրությունը հաշվի առնելը: 12.Քաղաքացու կյանքին կամ առողջությանը պատճառված վնասը հատուցելը: Չափահաս տարիքի չհասած անձի առողջությանը պատճառված վնասը հատուցելը: Կերակրողի մահվան հետևանքով անձանց կրած վնասի հատուցումը: 13.Ապրանքների, աշխատանքների կամ ծառայությունների թերությունների հետևանքով պատճառված վնասի հատուցումը:			
4.	**Անհիմն հարստացման հետեվանքով ծագած**	1. Անհիմն հարստացման հետևանքով ծագած պարտավորության հասկացությունը և բովանդակությունը: 2.	2		ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8

	պարտավորություններ	Անհիմն հարստացումը բնեղենով վերադարձնելը: Վերադարձման ենթակա գույքի վրա կատարված ծախսերը հատուցելը: 3. Չվերադարձվող անհիմն հարստացումը:			
	Մտավոր սեփականություն	1.Ստեղծագործական գործունեության հասկացությունը: Ստեղծագործական գործունեության արդյունքը որպես իրավական կարգավորման օբյեկտ: 2.Մտավոր սեփականության հասկացությունը: Մտավոր սեփականության օբյեկտները: Այդ օբյեկտների նկատմամբ բացառիկ իրավունքների պաշտպանության եղանակները: 3.Լիցենզային պայմանագրեր: Հասկացությունը, տեսակները: 4.Հեղինակային իրավունք հասկացությունը: Հեղինակային իրավունքի օբյեկտները և նրանց տեսակները: 5.Հեղինակային իրավունքի ծագումը: Համահեղինակություն: 6.Հեղինակի անձնական իրավունքները: Ստեղծագործության անձեռնմխելիության իրավունքը: Ստեղծագործությունը հրապարակելու իրավունքը: Ստեղծագործությունը օգտագործելու հեղինակի իրավունքը: Հեղինակի իրավունքի գործողությունը: 7.Հեղինակի գույքային իրավունքները: 8.Հեղինակային պայմանագրեր: Հեղինակային պայմանագրերի պայմանները, ձևը, բովանդակությունը: 9.Հեղինակային հարակից իրավունքներ: 10.Գյուտի, օգտակար մոդելի, արդյունաբերական նմուշի նկատմամբ իրավունքը: Արտոնագիր: Նրա անհրաժեշտ վավերապայմանները, ստանալու կարգը, գործողության ժամկետը: 11.Բույսերի նոր սորտերի և կենդանիների նոր ցեղերի նկատմամբ իրավունքներ: 12.Ինտեգրալ միկրոսխեմաների տոպոլոգիաների նկատմամբ իրավունքը: 13.Չբացահայտված տեղեկատվությունն ապօրինի օգտագործումից պահպանելու իրավունքը: 14.Քաղաքացիական շրջանառության մասնակիցների, ապրանքների և ծառայությունների անհատականացման միջոցները (ֆիրմային անվանումը, ապրանքային նշանը, ապրանքի ծագման տեղանունը):			ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8
	Ժառանգման իրավունք	1.Ժառանգման հասկացությունը և նշանակությունը: Հայաստանի ժառանգման իրավունքի զարգացումը:			ՊԳ 1-14 ԼԳ 1-8

		2.Ժառանգության հիմքերը: Կտակը և օրենքը որպես ժառանգման հիմքեր: Ժառանգության բացումը: Ժառանգության բացման ժամանակը և ժառանգության բացման վայրը: Ժառանգության զանգվածը: Ժառանգներ: Անարժան ժառանգներ: 3.Ժառանգումն ըստ կտակի: Կտակի հասկացությունը: Կտակի ձևը: Պայմանով կտակ: Փակ կտակ: Կտակի բովանդակությունը: Ժառանգության պարտադիր բաժնի իրավունքը: Կտակը կատարելը: Կտակն անվավեր ճանաչելը: 4.Ժառանգումն ըստ օրենքի: Ըստ օրենքի ժառանգների շրջանակը: Ժառանգումը ներկայացման իրավունքով: Ժառանգների բաժինը՝ժառանգական զանգվածում: Անժառանգ գույքի տնօրինումը: 5.Ժառանգությունն ընդունելու կարգն ու եղանակները: 6.Ժառանգությունից հրաժարվելը: Ժառանգությունից հրաժարվելու հետևանքները: 7.Ժառանգական գույքի բաժանումը: 8.Ժառանգության պահպանման և կառավարման կարգն ու միջոցները: 9.Ժառանգության հետ կապված ծախսերը հատուցելը: 10.Ժառանգությունը ձևակերպելը: Ժառանգության իրավունքի վկայագիրը: 11.Գույքի առանձին տեսակների ժառանգման առանձնահատկությունները: Ընդհանուր սեփականություն համարվող գույք: Ընկերություններում, ընկերակցություններում, կոոպերատիվներում ներդրված միջոցներ: Աշխատավարձ, կենսաթոշակ, նպաստ: Հուշանշաններ, այլ նշանների հավաքածուներ: Առանձին օբյեկտների ու արժեքների ժառանգմանան թույլատրելիությունը:			

12.3 Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[11]
1.					

12.4 Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը[12]	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն[13]
1.						

13 Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում[14]

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

[11] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն
[12] Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը
[13] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն
[14] Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14 Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[15]:

14.1 Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2 Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 բանավոր քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

---

[15]«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

14.3 Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

Ընդգրկված հարցեր.

14.4 Գնահատման չափանիշները[16].

- Տեսական գիտելիքները:
- Սեմինար պարապմունքները՝ 2 ստուգում:
- Ինքնուրույն աշխատանքը՝ 1 ստուգում:

[16] Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝ **042101.00.6, իրավագիտություն**

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ **042101.01.6, իրավագիտություն**

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ **իրավագիտության բակալավր**

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2024

Հեռակա ուսուցման համակարգ

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ԷԻԿ/բ-131 Քաղաքացիական իրավունք-4</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">4 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">3-րդ տարի, 2-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">16</td><td>Դասախոսություն</td><td>8</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>8</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">104</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">120</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Քննություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Դասընթացի նպատակն է
ուսանողին ծանոթացնել քաղաքացիական իրավահարաբերությունների կարգավորման առանձնահատկություններին, դրանց մասնակցող սուբյեկտների իրավասուբյեկտությանը, իրավունքներին ու պարտականություններին, քաղաքացիական իրավունքի օբյեկտների կարգավիճակին, իրավունքների պաշտպանության եղանակներին ու կարգին</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.

Գիտելիք
Գիտելիք և իմացություն
1) Հայաստանի և այլ երկրների պետության և իրավունքի պատմության վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք:
2) Իրավունքի հիմնական ճյուղերի (մասնավորապես՝ սահմանադրական իրավունքի, վարչական իրավունքի և վարչական դատավարության, քաղաքացիական իրավունքի և քաղաքացիական դատավարության, աշխատանքային իրավունքի, քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության, էկոլոգիական իրավունքի, միջազգային հանրային իրավունքի, դրանց սկզբունքների, ինստիտուտների, նորմերի ծագումնաբանության և էության, այդ ինստիտուտների և նորմերի օրենսդրական ամրագրման և կիրառման գործընթացի վերաբերյալ հիմնարար և համակարգված գիտելիք:</td></tr>
</table>

	Հմտություն *Գիտելիքի և իմացության կիրառում* 1) Կարող է կիրառել մասնագիտական գիտելիքներն առավել հաճախ հանդիպող իրավական խնդիրների լուծման համար: 2) Կարող է ինքնուրույն կազմել և մշակել իրավական փաստաթղթեր, տալ իրավաբանական եզրակացություններ, տրամադրել իրավաբանական խորհրդատվություն: 3) Կարող է բանակցություններ վարել, ներկայացնել ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց, պետության և համայնքի իրավունքներն ու օրինական շահերը: 4) Կարող է իրավունքի մեկնաբանման կանոնների կիրառմամբ պարզաբանել իրավական նորմերը և պայմանագրերը: 5) Կարող է օրինական մեթոդներով որոնել և գտնել վերաբերելի դատական և իրավական այլ ակտեր կամ այլ տեղեկություններ, օգտագործել դրանք մասնագիտական ոլորտում խնդրի լուծման համար, ինչպես նաև՝ հետևել իրավական ակտերի փոփոխություններին: 6) Կարող է վերհանել իրավական խնդիրը, տարբերակել գործի լուծման համար էական փաստերը, որոշել կիրառելի իրավական նորմը և կիրառել փաստերի նկատմամբ, եզրահանգում անել գործի լուծման վերաբերյալ: *Հաղորդակցման, ՏՀՏ և տվյալների հետ աշխատելու կարողություններ* 1) Կարող է մասնագիտական և ոչ մասնագիտական հանրությանը ներկայացնել, բացատրել, ինչպես նաև՝ ստանալ իրավագիտության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, փաստարկներ, խնդիրներ և լուծումներ: 2) Կարող է իր գործունեության ընթացքում կիրառել ՏՀՏ-ներ և այլ մասնագիտական գործիքներ՝ իրավական խնդիրների լուծումն ապահովելու համար: 3) Կարող է հավաքել, մշակել և մեկնաբանել իրավական հիմնախնդիրներին վերաբերող քանակական և որակական տվյալներ՝ հիմնավորված դատողություններ անելու համար: 4) Կարող է հետևել մասնագիտական բարեվարքության (էթիկայի) կանոններին՝ պատասխանատվությամբ իրականացնելով իր մասնագիտական գործառույթները: *Ընդհանրական իմացական կարողություններ (ներառյալ դատողություններ անելը)* 1) Կարող է դրսևորել քննական և փաստարկված վերլուծական մոտեցում՝ իրավական խնդիրները բացահայտելու և դրանց լուծման ուղիները մշակելու համար: 2) Կարող է մասնագիտական խնդիրները բացահայտելիս և լուծումներ առաջադրելիս ցուցաբերել նախաձեռնողականություն և ստեղծագործական մոտեցում **Կարողունակություն** *Ինքնուրույնություն և պատասխանատվություն (ներառյալ սովորելու կարողությունները)*

	1) Ունակ է՝ պարբերաբար ուսումնասիրելու օրենսդրությունը և իրավակիրառ պրակտիկան, մասնագիտական գրականությունը և ինտեգրվելու հարափոփոխ բազմամշակութային աշխատանքային միջավայրին: 2) Ունակ է՝ անձնական օրինակով նպաստելու իրավական պետության և քաղաքացիական հասարակության կայացմանը, ազգային և համամարդկային արժեքների տարածմանը: 3) Տիրապետում է բավարար գիտելիքների և կարողությունների՝ բարձրագույն կրթության երկրորդ մակարդակում իրավագիտության բնագավառում ուսումը շարունակելու համար:
Դասընթացի բովանդակությունը	ԹԵՄԱ 1 Փոխադրումներ ԹԵՄԱ 2 Վարկային եվ հաշվարկային պարտավորություններ ԹԵՄԱ 3 Ապահովագրություն ԹԵՄԱ 4 Գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագիր ԹԵՄԱ 5 Համալիր ձեռնարկատիրական գործունեության թույլտվության պայմանագիր (ֆրանչայզինգ) ԹԵՄԱ 6 Համատեղ գործունեության պայմանագիր ԹԵՄԱ 7 Խաղեր եվ գրազ անցկացնելու պայմանագրեր ԹԵՄԱ 8 Միակողմանի գործողություններից ծագող պարտավորություններ ԹԵՄԱ 9 Վնաս պատճառելու հետեվանքով ծագած պարտավորություններ ԹԵՄԱ 10 Անհիմն հարստացման հետեվանքով ծագած պարտավորություններ ԹԵՄԱ 11 Մտավոր սեփականություն ԹԵՄԱ 12 Ժառանգման իրավունք
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է «ՎՊՀ ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ»-ին համապասխան:
Գրականություն	Պարտադիր գրականություն՝ 1. ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրք: «Տրանսպորտի մասին»ՀՀօրենք 2. «Ավտոմոբիլային տրասպորտի մասին» ՀՀօրենք (05.12.2006): «Երկաթուղային տրանսպորտի մասին» ՀՀօրենք (28.11.2007): «Միջազգային օդային փոխադրումների նվերաբերող որոշ կանոնների միասնականացման մասին» 1929 թվականի հոկտեմբերի 12-ի Վարշավայում կնքված կոնվենցիան: 3. «Ուղևորների և ուղեբեռի միջազգային ավտոմոբիլային փոխադրումների մասին» 1997 թվականի հոկտեմբերի 9-ինԲիշքեկում ստորագրված կոնվենցիան: 4. «Միջազգային ավտոմոբիլային բեռնափոխադրումների բնագավառում ԱՊՀ մասնակից- պետությունների համագործակցության մասին» 2003 թվականի սեպտեմբերի 18- ին Յալթա քաղաքում ստորագրված համաձայնագիրը (կից առարկությամբ): 5. «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական իրավունք, երկրորդ մաս, Տ.Կ. Բարսեղյանի ևԳ.Հ. Ղարախանյանի խմբ., Եր., ԵՊՀ հրատ., 2008: Հայկյանց Ա.Մ. Միջազգային մասնավոր իրավունք. Դասագիրք. Եր. ԵՊՀ հրատ, 2013: 6. «Դրամարկղային գործունեության մասին» ՀՀ օրենք

	7. «Արժութային կարգավորման և արժութային, 26.12.2002թ վերահսկողության մասին» ՀՀ օրենք, 24.11.2004թ 8. «ՀՀ կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենք, 30.06.1996թ 9. «Բանկերի և բանկային գործունեության մասին» ՀՀ օրենք, 30.06.1996թ 10. «Վարկային կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենք, 29.05.2002թ 11. «Պետական տուրքի մասին» ՀՀօրենք (27.12.1997, հետագայում արված փոփոխություններով ու լրացումներով): «Նոտարիատի մասին»ՀՀ օրենք, 04.12.2001թ 12. Ղարախանյան Գ.Հ., Ժառանգման իրավունք, ուսումնական ձեռնարկ, 2000թ 13. Ղարախանյան Գ.Հ., Ժառանգումն ըստ կտակի ու ըստ օրենքի, 2001թ 14. Ղարախանյան Գ.Հ.«Ժառանգման իրավունքի տեղը ՀՀ քաղաքացիական օրենսդրության համակարգում (դասախոսություն), 1993թ Լրացուցիչ գրականություն՝ 1. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга четвертая: Договоры о перевозке, буксировке, ранспортной экспедиции иных услуг в сфере транспорта. М., 2004. 2. Витрянский В.В. Перевозка. Транспортная экспедиция. В кн.: Гражданский кодекс Российской Федерации: текст, комментарии, алфавитно-предметный указатель. Под ред. О.М. Козырь, А.Л. Маковского, С.А. Хохлова. М., 1996. 3. Гражданское право. Учебник. Под ред. А.П. Сергеева, Ю.К. Толстог о. Т. 2. М., 1997. 4. Гражданское право. Учебник. Под ред. Е.А. Суханова. Том II, полутом 2. М., 2000. 5. Калпин А.Г. Основные условия фрахтования судна и практика их применения. М., 1984. 6. Комментарий к Гражданскому Кодексу Российской Федерации: части второй (постатейный). Отв. ред. О.Н. Садиков. М., 1997 7. Комментарий к Гражданскому Кодексу Российской Федерации: часть вторая (постатейный), под ред. А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого, м. 2005г. Егиазаров В.А. Транспортное право. М., 1999. 8. Хаснутдинов А.И. Вспомогательные договоры на транспорте. Иркутск, 1994.